

MARKAÐURINN

Miðvikudagur 22. nóvember 2017

43. tölublað | 11. árgangur

FYLGIRIT FRÉTTABLAÐSINS UM VIÐSKIPTI OG FJÁRMÁL

ROLEX
OYSTER PERPETUAL
DATEJUST 31

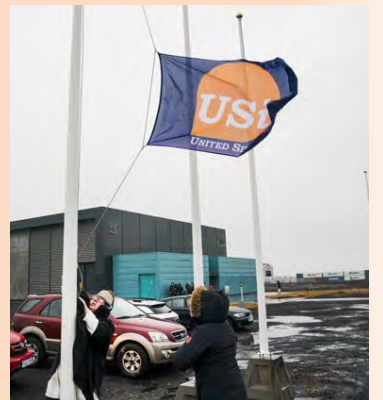

MICHELSEN
ÚRSMÍÐIR
Laugavegur 15 - 101 Reykjavík
511 1900 - www.michelsen.is

MS berst á nokkrum vígstöðvum

Ari Edwald, forstjóri Mjólkursamsölunnar, segir árið hafa verið umbrotasamt. Selur skyr í 5.500 verslunum í Bandaríkjunum og ætlar inn á nýja markaði. Hefur gagnstefnt Samkeppniseftirlitinu. » 6

» **2**
Kísilverið kostar Arion 200 milljónir á mánuði
Kostnaður vegna reksturs United Silicon hefur numið um 200 milljónum í hverjum mánuði frá því að greiðslustöðvun hófst í ágúst. Framleiðsla kísilveris hefur legið niðri um langt skeið.

» **4**
Nýju íbúðirnar eru stærri og dýrari
Hagfræðingur hjá Landsbankanum segir nýjar íbúðir stuðla að frekari hækkun fasteignaverðs. Ekki sé verið að bjóða rétta vöru þar sem eftirspurn sé eftir litlum, ódýrum íbúðum.

» **10**
Ekkert að öfunda
„Seðlabankinn hefur ekki fært nein rök fyrir innflæðishöftunum sem standast skoðun en Alþjóðagjald-eyrissjóðurinn hefur nýlega sagt skýrt að innflæðishöftin séu óþörf hér á landi,“ segir Agnar Tómas Möller, framkvæmdastjóri sjóða hjá GAMMA, í aðsendri grein.

OPTICAL STUDIO FRÍHÖFN LEIFSSTÖÐ

KAUPAUKI

Með öllum margskiptum glerjum** fylgir annað par FRÍTT með í sama styrkleika. Tilvalið sem sólgleraugu eða varagleraugu.

** Lindberg umgjörð m/ Hoya Progressive glerjum, 1.6 Index.
** Margskipt gler á við Varilux, Multifocal, Progressive og tvískipt gler.

ÁBYRGÐAR- OG ÞJÓNUSTUADILAR:

Optical Studio Smáralind og Optical Studio Keflavík

KEFLAVÍKUR
FLUGLEIÐ

Módel: Hrönn Johannsen
Gleraugu: Lindberg

Kvika verður ráðgjafi við útboð Arion banka

Kvika fjárfestingabanki verður í hópi söluráðgjafa þegar ráðist verður í almennt hlutafjárútboð og skráningu Arion banka en stefnt er að því að það fari fram á fyrsta ársfjórðungi 2018. Ekki er búið að ganga frá endanlegu samkomulagi við Kviku en að sögn heimildarmanna Markaðarins sem þekkja vel til stöðu mála er gengið út frá því að bankinn verði á meðal þeirra innlendu aðila sem Kaupþing, sem á rúmlega 57 prósent hlut í bankanum, hyggst fá til að annast sölu á hlut félagsins í fyrirhuguðu útboði Arion banka.

Fossar markaðir verða einnig í þeim hópi en hlutverk verðbréfa-fyrirtækisins verður fyrst og fremst að safna fjárfeststofnum frá þeim erlendum sjóðum sem hafa verið umsvifamiklir í fjárfestingum í skráðum félögum í Kauphöllinni síðustu misseri. Frá því í ársbyrjun 2016 nemur innflæði í skráð hlutabréf um 60 milljörðum og hefur sú fjárfesting erlendra sjóða að stærstum hluta komið í gegnum hlutabréfamíðlun Fossa.

Ekkert varð af útboði og skráningu Arion banka í nóvember á þessu ári, eins og áður hafði verið lagt upp með, vegna stjórnarslita og í kjölfarið kosninga til Alþingis sem fóru fram í lok síðasta mánaðar. Nú gerir Kaupþing ráð fyrir því að útboðið geti farið fram eftir birtingu ársreiknings Arion banka um miðjan febrúar á næsta ári. Miðað við núverandi eigið fé Arion banka er bókfært virði 57,4 prósent hlutar Kaupþings í bankanum um 127 milljarðar króna. Það er talsvert meiri hlutur en áformað er að selja í útboðinu en afar sennilegt er að Kaupþing kjósi að halda eftir um 20 til 25 prósent hlut. Söluferli Kaupþings á Arion banka gengur undir vinnuheitinu *Project Cheval Blanc*, eða hvítur hestur, samkvæmt heimildum Markaðarins.

Á meðal þeirra atriða sem Kaupþing þarf að ná samkomulagi um við nýja ríkisstjórn er endurskoðun á mögulegum forkaupsrétti ríkisins ef hlutur í Arion banka er seldur á genginu 0,8 eða lægra miðað við eigið fé. Áður en kom til stjórnarslita Sjálfstæðisflokksins, Vindreisnar og Bjartrar framtíðar um miðjan september höfðu fulltrúar Kaupþings átt fjölmarga fundi með leiðtogum ríkisstjórnarinnar og embættismönnum í Seðlabanka Íslands og

Gengið er út frá því að Kvika banki og Fossar markaðir verði í hópi innlendra ráðgjafa Kaupþings við sölu á hlut félagsins í Arion banka gegnum hlutafjárútboð. FRÉTTABLAÐIÐ/GVA

fjármálaráðuneytinu í því skyni að ná samkomulagi um endurskoðun ákvæðisins um forkaupsrétt ríkisins. Sú vinna var hins vegar ekki langt á veg komin.

Samkvæmt þeim stöðugleikaskilyrðum sem kröfuhafar Kaupþings samþykktu haustið 2015 er gert ráð fyrir því að forkaupsréttur ríkisins sé endurskodaður við opið hlutafjárútboð. Að öðrum kosti er enda talið að forkaupsrétturinn sem slíkur myndi valda óvissu og aftra fjárfestum frá þátttöku í útboðinu og þar með koma í veg fyrir að raunverulegt markaðsverð á bankanum yrði leitt fram.

Auk Kaupþings og íslenska ríkisins, sem á 13 prósent hlut sem Bankasýslan heldur utan um, eru stærstu hluthafar Arion banka vögunarsjóðirnir Attestor Capital, Taconic Capital, Och-Ziff Capital og fjárfestingabankinn Goldman Sachs. Keyptu erlendu fjárfestarnir tæplega 30 prósent hlut í bankanum af Kaupþingi fyrr á árinu fyrir samtals um 49 milljarða. – hae

Slökkt hefur verið á ofni United Silicon og framleiðsla legið niðri í verksmiðjunni um langt skeið. FRÉTTABLAÐIÐ/EYÞÓR

Kísilverið kostar Arion 200 milljónir á mánuði

Kostnaður vegna reksturs United Silicon hefur numið um 200 milljónum króna í hverjum mánuði frá því að greiðslustöðvun hófst. Arion banki stendur undir kostnaðinum en framleiðsla kísilversins hefur legið niðri um langt skeið.

Kostnaður vegna reksturs United Silicon hefur að jafnaði numið í kringum 200 milljónir króna í hverjum mánuði frá því að kísilverksmiðjan fékk heimild til greiðslustöðvunar um miðjan ágúst síðastliðinn, samkvæmt heimildum Markaðarins. Það er Arion banki, stærsti hluthafi félagsins, sem ábyrgist rekstur kísilverksmiðjunnar á greiðslustöðvunartímanum og stendur því undir öllum kostnaði. Þar munar mest um greiðslur vegna launa- og raforkukostnaðar en einnig hefur bankinn þurft að leggja til umtalsverða fjármuni vegna greiningarvinnu og tæknilegrar úttektar í tengslum við fjárhagslega óreiðu og rekstrarerfiðleika fyrirtækisins.

Slökkt hefur verið á ofni verksmiðjunnar og framleiðsla legið niðri frá því í lok ágústmánaðar þegar Umhverfisstofnun ákvað að stöðva starfsemi kísilversins. Eitt ár er liðið frá því að verksmiðja United Silicon í Helguvík var ræst en frá þeim tíma hefur hvorki gengið né rekið. Tvívegis hefur komið upp eldur í verksmiðjunni og þá hafa fjölmargar kvartanir borist Umhverfisstofnun vegna mengunar frá kísilverinu. Í afkomutilkynningu Arion banka í síðustu viku var haft eftir Höskuld Ólafssyni bankastjóra að nú liggi fyrir að verksmiðjan hafi ekki verið fullkláruð þegar hún var gangsett í nóvember í fyrra.

Heildarkostnaður Arion banka vegna reksturs United Silicon á

5,4

milljarðar er útistandandi skuldbinding Arion banka í dag gagnvart kísilverksmiðju United Silicon.

greiðslustöðvunartímanum, sem rennur út 4. desember næstkomandi, mun því samtals nema yfir 600 milljónum króna. Gert er ráð fyrir því að það taki einhverja mánuði að koma verksmiðjunni í þannig stand að hægt verði að hefja þar framleiðslu á kísilmálm. Bankinn hefur sagt að það þurfi að leggja til „verulega fjármuni“ til að fullklára verksmiðjuna en samkvæmt heimildum Markaðarins hleypur sú upphæð á milljörðum króna. Ekki er útilokað að United Silicon verði sett í þrot í byrjun næsta mánaðar þegar greiðslustöðvunartímabilið félagsins lýkur.

Afskrifað samtals 4,8 milljarða Arion banki lánaði fyrirtækinu samtals um 8 milljarða króna. Um miðjan septembermánuð síðastliðinn gekk bankinn að veðum í félaginu og eignaðist um leið tvo þriðju hluta í verksmiðjunni. Í síðustu viku tilkynnti Arion banki að hann hefði fært niður lán, kröfur og aðrar eignir sem tengjast United Silicon að fjarhæð 3,7 milljarð-

ar en áður hafði bankinn afskrifað að fullu hlutafé sitt í félaginu sem hafði verið bókfært á um milljarð króna. Úti-standandi skuldbinding Arion banka í dag gagnvart kísilverksmiðjunni nemur um 5,4 milljörðum sem er um 2,4 prósent af eigin fé bankans.

Arion banki kærði Magnús Garðarson, fyrrverandi forstjóra og stofnanda United Silicon, til héraðssaksóknara í liðnum mánuði vegna gruns um refsiverða háttsemi. Bankinn hefur ekki viljað svara því á hvaða mögulegu meintu brotum kærán byggist. Mánuði áður hafði stjórn fyrirtækisins kært Magnús til héraðssaksóknara vegna gruns um meint stórfelld auðgunar-brot og skjalafals allt frá árinu 2014, eða þegar framkvæmdir við kísilverið hófust. Magnús hefur mótmælt þeim ásökunum og sagt þær „rangar og tilhæfulausar“.

Í lok september fór stjórn kísilversins fram á kyrrsetningu á eignum Magnúsar hér á landi sem Sýslumaðurinn á höfuðborgarsvæðinu samþykkti. Var það gert vegna bótakröfu sem fyrirtækið gerir á hendur Magnúsi. Stjórnin telur hann hafa dregið sér um hálfan milljarð króna með fölsuðum og tilhæfulausum reikningum. Magnús, ásamt þremur öðrum fyrrverandi hluthöfum kísilversins, hefur farið fram á að Héraðsdómur Reykjavíkur ógildi ákvörðun sýslumannsins um að synja beiðni þeirra um lögban á yfirtöku Arion banka á hlutabréfum þeirra í fyrirtækinu.

hordur@frettabladid.is

MARKAÐURINN

ÚTGÁFUFLAG 365 miðlar ehf., Skaftahlíð 24, 105 Reykjavík, sími 512 5000

Netfang ritstjorn@markadurinn.is | Sími 512 5000 | Fax 512 5301

Ritstjóri Hördur Egiðsson hordur@frettabladid.is

Ábyrgðarmaður Kristín Þorsteinsdóttir

Netfang auglýsingadeildar auglysingar@markadurinn.is Veffang visir.is

Nýtt öflugt bókhaldskerfi í skýinu frá mannum sem færði okkur Dynamics Ax

Prófaðu frítt í 30 daga

Erik Damgaard Stofnandi Uniconta

Lagast að þínum þörfum

UNICONTA
www.uniconta.is

Bæjarráð vill að ÁTVR fái að opna búð

Bæjarráð Garðabæjar samþykkti í gær að leggja til við bæjarstjórn að ÁTVR fái leyfi í eitt ár til að reka vinnubúð í Kaupþúni við hlið Costco. Var þá bæjarstjóranum Gunnari Einarsyni falið að ræða við forsvarsmenn ÁTVR um starfsemi sérværslunar í miðbæ Garðabæjar.

Samkvæmt fundargerð bæjarráðsins lagðist skipulagsnefnd Garðabæjar ekki gegn því að vinnubúð yrði opnuð í Kaupþúni. Fréttablaðið greindi á laugardag frá áhyggjum nefndarmanna af auknu umferðarálagi vegna fyrirhugaðrar opunar. Formaður hennar sagði þá að koma ÁTVR í hverfið kallaði á að framkvæmdum við breytingar á gatna-kerfinu þar yrði hraðað. Furðaði nefndin sig á því að ÁTVR hefði ekki komið til móts við óskir bæjarins um að búðin yrði í miðbænum.

Upphaflega stóð til að verslunin yrði opnuð í síðustu viku. Bæjar-

ÁTVR gleymdi að sækja um leyfi fyrir nýju Vinnubúðinni. FRÉTTABLAÐIÐ/EYÞÓR

stjórn Garðabæjar taldi aftur á móti að ÁTVR þyrfti að sækja um sérstakt leyfi þar sem fyrra leyfi fyrir Vinnubúð í bænum, sem var lokað fyrir þó nokkrum árum, var bundið við

verslunar- og þjónustukjarnann Garðatorg. Búast má við að afstaða til umsóknar fyrirtækisins verði tekin fyrir á fundi bæjarstjórnar síðar í vikunni. – hg

E

yrún Huld Árnadóttir

Áður óvinnufær
vegna kvíðaröskunar.
Nú heilsumarkþjálfari og
starfsmaður í leikskóla.

MEÐ TROGGANGI Á
HENDI FRA VIRK

Þegar einstaklingur missir starfsgetu vegna slyss eða veikinda snýr VIRK spilinu við með markvissri uppbyggingu og sérfræðistuðningi. Fjölbreyttur hópur fagaðila um allt land vinnur að árangursríkri starfsendurhæfingu sem skilar sterkum einstaklingum aftur út á vinnumarkaðinn.

VIRK

Starfsendurhæfingarsjóður
Guðrúnartún 1, 105 Reykjavík, sími 535 5700
www.virk.is

Eyrún er með BS próf í ferða-
málafraeði. Hún glimdi við
erfiða kvíðaröskun en náði
að ljúka mastersprófi í markaðs-
fraeði og alþjóðavísiskiptum.
Með aðstoð VIRK náði hún
tökum á daglegu lífi.

yrún Huld Árnadóttir

E

Nýtt húsnæði mun halda fasteignaverði uppi að mati Landsbankans og árið 2017 enda í 19 prósentu hækkun. FRÉTTABLAÐID/VILHELM

Nýju íbúðirnar eru stærri og dýrari

FRAMTÍÐARLAUSN Í BÓKHALDINU

svaR
ÞÍN STAFRÆNA FRAMTÍÐ

SÍMI 510 6000 - WWW.SVAR.IS

Hagfræðingur hjá Landsbankanum segir nýjar íbúðir stuðla að frekari hækkun fasteignaverðs. Ekki sé verið að bjóða rétta vöru þar sem eftirspurn sé eftir litlum og ódýrum. Spáir 8,5% verðhækkun á næsta ári.

„Nýju íbúðirnar sem eru að koma inn á markaðinn eru að meðaltali bæði stærri og dýrari og munu stuðla að því að fasteignaverð lækki ekki. Það er því ekki verið að bjóða rétta vöru því eftirspurnin er mest eftir einföldum, litlum og ódýrum íbúðum,“ segir Ari Skúlason, hagfræðingur hjá Landsbankanum, sem mun í dag fjalla um áhrif fasteignaverðs á stöðugleikann í efnahagslífinu á Hagspárfundi bankans í Hörpu.

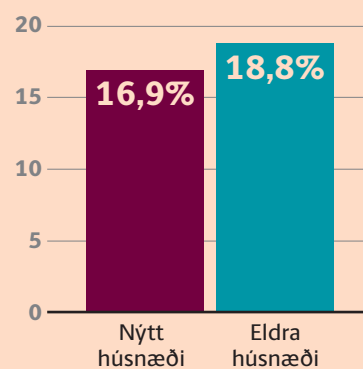
„Það er greinilegt að það er verið að byggja núna stærri íbúðir en meðaltalið af því sem verið er að selja af eldra. Verðin eru hærri og því ekki nógu mikið spád í hvað vantar. Meðalíbúðin nýja er miklu stærri en sú gamla sem verið er að selja. Að hluta til borgar sig ekki að byggja minni íbúðirnar og svo er hluti af þessu þétting byggðar þar sem menn eru að byggja á dýrari hátt. Umhverfið, lóðirnar og framkvæmdin eru þá dýrari. Væntanlega er þetta þannig að þú getir ekki byggt litlar og ódýrar og hagkvæmar íbúðir nema þú fái lóðir á lágu verði einhvers staðar í útjaðri byggðar. Þú gerir það ekki í miðborgum þar sem allt er dýrara.

Það er það sem stendur upp úr þessa stundina en einnig að grunnur markaðarins er traustari núna en á árunum fyrir hrun þrátt fyrir að verðin hafi hækkað þetta mikið. Þá er ekki ástæða til að hafa áhyggjur.“

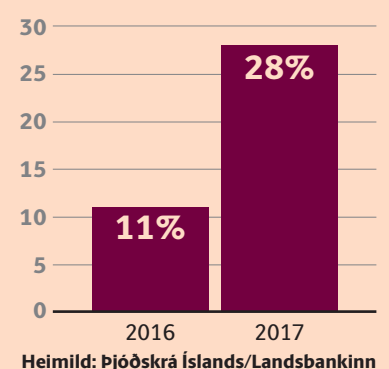
Ari bendir á að fasteignaverð á höfuðborgarsvæðinu hækkaði um 12,5 prósent frá október 2016 og til aprilmánaðar. Næstu sex mánuðina á eftir hafi hækkunin aftur á móti numið 4,5 prósentum. Frá miðju ári 2016 hafi verðþróunin því verið „út úr korti“ en nú hafi markaðurinn róast.

Viðskipti með nýjar og eldri íbúðir

Verðhækkun íbúða milli 2016 og 2017

Hlutfall nýrra íbúða af viðskiptum

„Við vorum lengi að sjá tíu prósentu árhækkun í fjölbýli en svo rýkur hún upp seinni hluta ársins í fyrra og fer upp í 20 prósent í vor. Síðan hefur hægt verulega á. Þetta er hrein og klár vísending um að verðin séu að komast inn í annan fasa. Þau eru að hækka minna en áður og við trúum því reyndar að það verði þannig. Markaðurinn er augljóslega heilbrigðari nú en fyrir tíu árum. Húsnæðisverðin hanga miklu meira í þróun atvinnutekna og kaupmáttar launa. Hér áður fyrr var verðið langt fyrir ofan tekjurnar. Svo sá maður á árunum 2001-2007 að útlán til heimila fylgdu húsnæðisverðinu vel eftir og fóru fram úr því sem er allt önnur mynd en núna. Núna hafa skuldir heimilanna minnkað og augljóst að þessi hækkun og kaup eru fjármögnuð öðruvísi. Tekjuaukinn núna er miklu heilbrigðari og byggir á betri kaupmætti, en áður fyrr var þetta tekjuauki sem var lánsfjármagnaður og allt kerfið fjármagnað með erlendum lánunum sem stóð aldrei undir sér. Staðan er því allt öðruvísi núna.“

Hagfræðideild Landsbankans spáir nú 19 prósentu hækkun fasteignaverðs í ár. Á næsta ári verði hún upp á 8,5 prósent, sjö prósent árið 2019 og sex á árinu 2020. Fleiri íbúðir koma nú inn á markaðinn

og staldra lengur við og fasteignaviðskiptum fer fækkandi.

„Það þyrfti að fá inn útlánaukningu og verulegar launahækkunir, vinnumarkaði sem er allt öðruvísi en hann hefur verið upp á síðkastið, til að þetta fari aftur á sama stað. Ég hugsa að það gerist ekki og að þetta verði rólegra. Verðin munu þó ekki lækka því að nýja húsnæðið sem kemur inn tryggir að það verði spenna upp á við. Þó að verðin hafi hækkað svona mikið erum við ekki að fara að sjá lækkanir.“

Ari segir að lokum að það sé ótrúleg staða að hér skorti haldbærar upplýsingar um byggingarstarfsemi og þá hversu mikið verktafar eru að byggja af nýju húsnæði og hvar.

„Ég er búinn að vera í þessum bransa í tólf ár og þegar ég byrjaði rakst ég alltaf á það að engar upplýsingar væru til um hvað væri verið að byggja mikið. Síðan eru liðin öll þessi ár og ekkert hefur breyst. Það veit enginn neitt um þetta og það að við þurfum að byggja á upplýsingum frá Samtökum iðnaðarins, sem keyra um og telja alveg eins og við gerðum í Landsbankanum fyrir tíu árum, er alveg ótrúlegt miðað við þróun samfélagsins. Sveitarfélögin eru ekki að gefa frá sér upplýsingarnar og það er vandamálið.“

haraldur@frettabladid.is

Sjónvarpsdreifikerfi fyrir hótél, gistiheimili og skip.

ÖREIND – Tengir þig við framtíðina!

Auðbrekku 3 • Kópavogur • s. 564 1660
oreind@oreind.is • www.oreind.is

sart SAMTÖK RÁFVERKTAKA

EINRÓMA LOF

*Virkilega vel skrifuð saga og grípandi.
Einlæglega miskunnarlaus
en samt svo full af hlýju.*

*Takk fyrir allan kærleikann og hugrekkið
sem þarf til að segja svona sögu.*

Jón Gnarr

*Efni syndafallsins er mergjað
og mannlýsingarnar með.*

*Bók sem heldur lesandanum
við efnið frá upphafi til enda.*

Steinunn Sigurðardóttir

*Bók sem ekki er hægt að leggja
frá sér fyrr en hún er búin.*

*Það sem er svo heillandi
við frásögnina er hvað hún er
hreinskilin og heiðarleg.*

Marta María Jónasdóttir

*Með því besta og fallegasta
sem ég hef lesið lengi.*

Thelma Ásdísardóttir

★★★★★

*Mikael er einlægur, opinn og kemur
hreint fram í þessari fantagóðu bók!
Hann fékk mig til að gráta, hlægja, reiðast
og stundum allt í sama kaflanum.*

Kolbrún Ósk Skaftadóttir

Kollster's review

★★★★★

*Sagan sem Mikael
er að segja okkur
er mikilvæg og hana
ættu allir að lesa.*

Hildigunnur Þráinsdóttir

Morgunblaðið

*Syndafallið er áleitin saga föður höfundar,
falleg og nærgöngul þannig að lesandinn
sogast inn í skrautlega en elskulega
fjölskyldusögu sem lætur engan ósnortinn.
Saga um að skilja og elska fjölbreytileikann.*

Katrín Jakobsdóttir

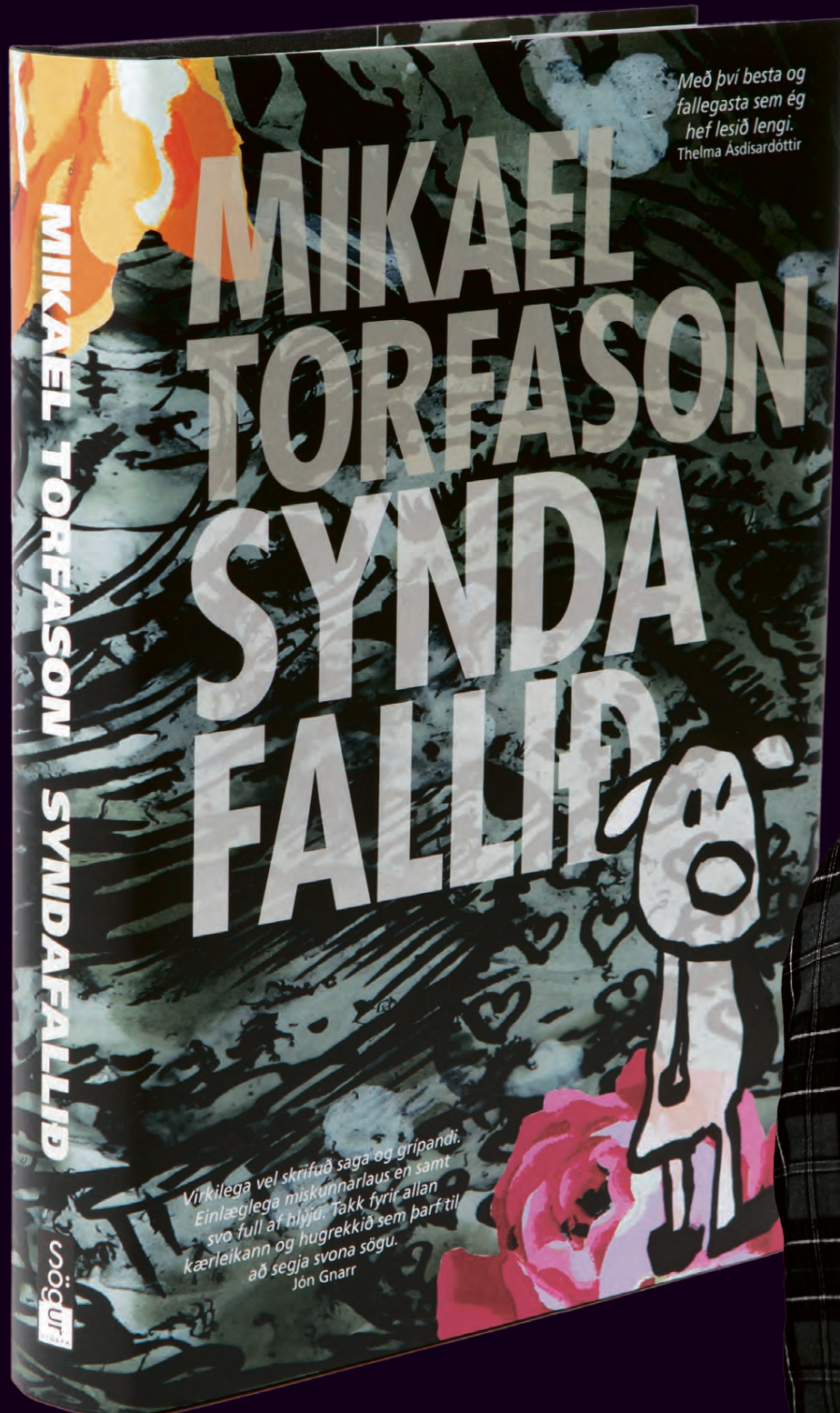
*Saga um dauða full af lífskrafti,
ást og mögnuðum mannlýsingum.
Stundum er lífið mesti skáldskapurinn
og þessi saga er vitnisburður um það.*

Auður Jónsdóttir

*Frásögnin smýgur gegnum merg og bein.
Hún er ógnandi og fögur í senn.*

Vigdís Grímsdóttir

*Stórkostlega skrifuð bók.
Sigmundur Ernir Rúnarsson*

Ari Edwald, forstjóri MS, sakar Samkeppniseftirlitið og Þorgerði Katrínu Gunnarsdóttur, fráfarandi landbúnaðarráðherra, um að hafa beitt blekkingum. FRÉTTABLAÐIÐ/STEFÁN

Skýr MS í 5.500 verslunum vestanhafs

Forstjóri Mjólkursamsölnunnar segir að sala fyrirtækisins sé undir væntingum og að áhrif Costco séu talsverð. Fyrirtækið ætlar inn á nýja markaði og alla leið til Asíu. Samkeppniseftirlitið rekur mál gegn MS í héraði og fyrirtækið gagnstefndi stofnuninni síðasta vor.

Haraldur Guðmundsson
haraldur@frettabladid.is

Ari Edwald, forstjóri Mjólkursamsölnunnar (MS), segir útlit fyrir að rekstur fyrirtækisins verði undir væntingum á þessu ári enda hafi sumarið verið umbrotasamt. Opnun Costco og aukin ferðalög Íslendinga erlendis hafi átt stóran þátt í samdrætti í sölu á vörum MS á sama tíma og fyrirtækið kynnti sitt nýja vörumerki Ísey skýr. Það er nú selt í tíu Evrópulöndum en fyrirtækið stefnir á að löndin verði 30 fyrir árslok 2020 og skýrið þá fánlegt í Rússlandi, Kína og Ástralíu.

„Þetta ár hefur að mörgu leyti þróast ágætlega. Það eru margir spennandi hlutir í gangi og eins og á undanförunum árum er vörurum vel tekið, vöruþróunin lifleg og margar nýjungar á ferðinni. Við höfum lagt áherslu á að auka erlenda starfsemi og virðisauka af henni. Þar er ekki aðeins um beinan vöruútflutning að ræða heldur einnig þekkingar- eða viðskiptaútflutning. Próteinverksmiðjan á Sauðárkróki markar svo kaflaskil í okkar starfsemi. Með henni náum við að nýta betur hráefni og skila miklum árangri í umhverfismálum á viðskiptalegum grundvelli,“ segir Ari og vísar til verksmiðju Heilsupróteins ehf. sem MS og Kaupfélag Skagfirðinga tóku í notkun um miðjan síðasta mánuð.

Of fáar vörur í Costco

Hvernig gengur útflutningur ykkar og inn á hvaða markaði stefnið þið? „Við höfum unnið með mismunandi mólum í viðskiptum með skýr erlendis. Fyrstu samningar sem við gerðum voru framleiðslusamningar í Danmörku (2008) og Noregi (2010) þar sem samstarfsaðilar framleiddu undir eigin merki. Svo

höfum við verið með samþökkun (e. co-packing) eða keypt skýr sem er framleitt á Jótlandi í Danmörku og selt það áfram í löndum eins og Finnlandi. Nú erum við að horfa til þess að selja þaðan skýr til fleiri Evrópulanda og svo eru það Bandaríkin sem við höfum nálgast með eignarhaldi í fyrirtæki með fjárfestum. Eftir að við kynntum heildstætt vörumerki, eða Ísey skýr, náum við að miðstýra betur hvernig skýrið er selt og stjórna þróun vörumerkisins.

Á grundvelli þeirrar vinnu erum við að gera vörumerkjasamninga (e. brand licensing), sem verða aðalformið til framtíðar. Þar leggjum við til skýrgerilinn ásamt uppskriftum og framleiðsluþekkingu en einnig markaðsefni fyrir samstarfsaðila. Þeir byggja þá verksmiðjur og sjá um sölu og dreifingu á sínu svæði og borga okkur hærrí prósentu en í framleiðslusamningum. Við höfum verið að gera slíka samninga á Nýja-Sjálendi og í Ástralíu. Samningaumleitnir eru einnig í gangi í Rússlandi, Japan og Kína, svo dæmi séu nefnd. Það er mikill áhugi víða að og til dæmis frá Indlandi en það er skemmra á veg komið.“

MS var stofnað í núverandi mynd árið 2007 en rekur rætur sínar til ársins 1927. Fyrirtækið hefur fengið vilyrði fyrir 40 þúsund fermetra lóð á Hólmsheiði við Sudurlandsveg þar sem reisa á nýjar höfuðstöðvar en núverandi húsakostur er í eigu Audhumlu, langstærsta eiganda MS.

„Þótt gríðarleg hagræðing hafi verið knúin fram, voru sum fyrirtækin sem sameinuðust í MS veikburða fjárhagslega. Fyrstu árin var talsvert tap og samanlagt er ekki enn orðinn hagnaður af starfsemi allar götur frá árinu 2007, en þetta hefur þó verið að þokast í rétta átt.

Nú eru ýmsar blíkur á lofti og umbrot einkennt árið að mörgu leyti. Opnun Costco síðastliðið vor

Samanlagt er ekki enn orðinn hagnaður af starfsemi allar götur frá árinu 2007, en þetta hefur þó verið að þokast í rétta átt.

hafði veruleg áhrif. Þótt Costco sé með vörur frá MS þá eru þeir með mun minna úrval af mjólkurvörum en gengur og gerist. Þegar fólk verslar þar dregur það því úr sölu á okkar vörum almennt. Það færðist ró yfir ferðamannavæslunina í vor og framan af sumri og svo hafa Íslendingar verið mikið á ferð og flugi. Sterk staða krónunnar spilar einnig inn í og aukin samkeppni frá staðkvæmdarvörum, alls kyns drykkjum og próteinvörum. Þannig að salan var undir væntingum í sumar. Það hefur verið að jafna sig, en árið í heild verður þó undir þeim væntingum sem maður hafði. Vonandi þó réttum megin við núllið,“ segir Ari.

Hafið þið rétt við Costco um að auka vöruúrvalið frá ykkur? „Costco ákveður hvað fyrirtækið vill vera með mikið af vörutegundum. Þeir eru með um 40 vörunúmer í mjólkurvörum og við í sjálfu sér með ágætt hlutfall af þeim fjölda. En það er ólíku saman að jafna við lágvöruverðskeðju eins og Bónus, sem er með yfir 200 vörunúmer þrátt fyrir mjög lága álagningu. Mjólkurvörur skipa stóran sess í innkaupakörfum og því skiptir það miklu máli fyrir söluna hversu breitt vöruúrvalið er.“

Framleiða í New York

MS og aðrir eigendur bandaríska fyrirtækisins Icelandic Provisions Inc. hófu framleiðslu á skýri fyrir

Bandaríkjamarkað í uppsveitum New York í febrúar síðastliðnum. Þegar Markaðurinn fjallaði um fyrirtækið í lok mars var skýrið selt í 3.300 verslunum vestanhafs en Ari segir að nú tæpum átta mánuðum síðar séu þær tæplega 5.500. Bandaríska fyrirtækið hóf sölu í ársbyrjun 2016 en skýrið var í fyrstu flutt út frá afurðastöð MS á Selfossi.

„Það verkefni gengur mjög vel. Þar fær MS ekki prósentur af sölu heldur lögðum við inn okkar þekkingu og aðstoð og erum með 18 prósentu eignarhlut. Fyrirtækið fór af stað í ársbyrjun 2016 og er í öruggri vexti, salan er 2,5 sinnum meiri núna en fyrir ári.“

Hefði eftir á að hyggja ekki verið betra efskyrið í Bandaríkjunum bæri nafnið Ísey, eins og önnur skýrtrás MS gerir nú, en ekki Icelandic Provisions? „Verkefnið var komið á legg áður en vörumerkið Ísey skýr kom til svo við erum þarna að vinna með annað vörumerki en víðast hvar. Við erum þó að vinna með ákveðnar tengingar á heimasíðum og jafnvel umbúðum og aldrei að vita nema það þróist frekar í samræmi við þá föttestu sem vörumerkin ná. Salan verður eitthvað á annan milljarð króna á þessu ári og miðað við þróunina í fjölda verslana og slíkt má ætla að hún tvöfaldist á næsta ári og vaxi hratt áfram. Það verða þó einhver misseri þar til félagið verður arðbært.“

Nú hefur MS í gegnum tíðina reynt að fá staðfestan einkarétt fyrirtækisins á orðinu „skýr“ og skrásett það sem orðmerki í Noregi og Finnlandi. Finnskur dómstóll féllst nú í sumar á kröfur sænska mjólkurrísans Arla um að einkarétturinn yrði felldur úr gildi og þið kynnið Ísey í kjölfarið. Hafið þið þá hætt tilraunum til að fá einkarétt á orðmerkinu skýr í útlöndum? „Ísland er eina landið í heiminum þar sem skýrið hefur samfelldt verið hluti af daglegum kosti. Eins

og við vitum þekktist skýr annars staðar á Norðurlöndum við landnám. Samt sem áður hefur orðið skýr verið þekkt í norrænum málum sem tegundarheiti á þessari vöru og ekki bara hjá okkur. Þegar við vísum til skýrsögunnar er hún 1.100 ára og sú staðreynd styður ekki við þá skoðun að við sem fyrirtæki eignum einir tilkall til þessa orðs. Jafnvel þótt Íslendingar ættu orðið skýr þá ætti MS það ekki.

Þegar við vorum í okkar starfsemi að leggja áherslu á þekkingarviðskipti í skýri á heimsvísu varð ljóst að við þurftum að búa til vörumerki sem við ættum og gætum fengið skráð alls staðar. Skýr eitt og sér sem orðmerki eða vöruheiti var ekki þeim kostum búið. Það náðist hins vegar inn skráning á því sem orðmerki í Finnlandi og það gerði sitt gagn á meðan varan var að ná föttestu. Áður en þeirri niðurstöðu var snúið við í Finnlandi vorum við búin að kynna Ísey vörumerkið og því vel undirbúin. Okkar framtíðarsýn er að selja skýrið alls staðar í heiminum undir því vörumerki, þó mögulega í samvinnu við önnur sterk vörumerki á tilteknum svæðum eins og í BNA og við höfum metnað til þess að þetta verði þekktasta skýr í heimi. Við höfum ekki sömu fjármuni og risafyrirtæki til að setja milljarða króna í að kynna okkar vörumerki. En við getum nýtt okkur ódyrari leiðir og verðum líka þekkt fyrir hvað er að seljast mikið af skýrinu enda munum við og okkar samstarfsaðilar selja um 100 milljónir dósar á þessu ári og það fer vaxandi. Þannig byggjast upp verðmæti á markaðnum sem við þurfum að verja í vörumerki sem við eigum óskorað.“

Dómsmál næstu ár

Þorgerður Katrín Gunnarsdóttir, fráfarandi sjávarútvegs- og landbúnaðarráðherra, ætlaði áður en upp úr

síðasta ríkisstjórnarsamstarfi slitnaði að leggja fram frumvarp þar sem átti meðal annars að endurskoða ákvæði búvörlaga um undanþágur mjólkuriðnaðarins frá ákvæðum samkeppnislaga. Undanþágan hefur verið harðlega gagnrýnd og var við vinnslu frumvarpsins meðal annars tekið mið af tillögum Samkeppnis-eftirlitsins. Hefði það komist fullklárað í gegnum Alþingi hefði það verið mikil afturför að mati Ara og telur hann eftirlitsstofnunina og ráðherrann hafa beitt blekkingum.

„Ég tel að það yrði mikil afturför að afnema heimild mjólkuriðnaðarins til að hafa verkaskiptingu og samstarf. Á tiltölulega skömmum tíma hefur tekist að lækka mikið kostnað við söfnun, vinnslu og dreifingu mjólkurafurða með því að afurðastöðvum fækkaði úr 18 í fimm. Menn eru ekki lengur að framleiða allar tegundir á öllum stöðum í litlu magni. Öll þessi hagræðing hefur skilað sér í lægra verði til neytenda, aukinni samkeppnishæfni innlendrar framleiðslu og fleiri þáttum, eins og til dæmis sameiginlegu átaki iðnaðarins nú nýlega til að leysa stór umhverfisvandamál á landsvísu.

Það gætir misskilnings í umræðunni um mjólkuriðnaðinn og Mjólkursamsöluna sérstaklega. Mjólkuriðnaðurinn er ekki undanþeginn samkeppnislögum eða reglum um bann við misnotkun á markaðsráðandi stöðu. Hann hefur heimild til samstarfs og verkaskiptingar sem væri í andstöðu við samkeppnislög ef þessi heimild væri ekki til staðar. Slíkar aðstæður eru uppi á mörgum öðrum sviðum í samfélaginu og hafa kallað á frávik frá samkeppnislögum. Slík dæmi skipta tugum og nefni ég til dæmis fjarskiptin. Þessar heimildir eru af sömu rót runnar og um flest sam-

Opna skyrbar í Leifsstöð

MS vinnur nú að opnun skyrbars í Leifsstöð á Keflavíkurflugvelli þar sem sérstök áhersla verður lögð á vörumerkið Ísey. Verkefnið er unnið í samstarfi við Booztbarinn, Agnar Sværissón sem rekur Michelin-staðinn Texture í London og fleiri og verður veitingasalan í höndum starfsmanna Lagardere, sem rekur nú þegar nokkra veitingastaði í flugstöðinni.

„Við höfum með samstarfsaðilum verið að ýta úr vör „spinoff“ verkefni út úr Ísey-vörumerkinu sem er Ísey-skyrbar, sem verður

pop-up (beint frá hönnuði) veitingastaður í Leifsstöð. MS ætlar þó ekki út í veitingabransann heldur taka þátt í að skapa veitinga-concept sem selur sérleyfi fyrir Ísey-skyrbari, þar sem skyrið verður ekki einungis notað í búst (orkuskot) heldur einnig til dæmis sem viðbit í samlokur, dressing og fleira. Matseðillinn er gríðarlega spennandi og það hefur verið lögð mikil vinna í að þróa hann. Þessi tímabundni staður í Leifsstöð, sem verður opnaður 1. desember verður vonandi bara sá fyrsti af mörgum,“ segir Ari.

bærilegar. Það er til dæmis talið skynsamlegt að fjarskiptafyrirtæki geti unnið saman að uppbyggingu fjarskiptainnviða til þess að lækka kostnað. Svo það sé ekki farið út í það að leggja fjóra hringvegi í kringum landið, hlið við hlið, á formi 4G fjarskiptakerfa.

Samkeppniseftirlitið og jafnvel landbúnaðarráðherra hafa í raun haft í frammi itrekaðar blekkingar um það fyrirkomulag sem er í gildi. Þannig reyndi Samkeppniseftirlitið, eftir að MS vann þetta stóra mál fyrir áfrýjunarnefnd samkeppnismála, að halda því að almenningi

Samkeppniseftirlitið og jafnvel landbúnaðarráðherra hafa í raun haft í frammi itrekaðar blekkingar um það fyrirkomulag sem er í gildi.

að það hefði verið vegna þess að MS nyti einhverrar undanþágu frá banni við misnotkun á markaðsráðandi stöðu. Stjórnendum í mjólkuriðnaði leyfðust þannig í reynd hlutir sem aðrir færu í fangelsi fyrir. Þetta er algjört rugl,“ segir Ari og vísar í niðurstöðu áfrýjunarnefndarinnar í nóvember í fyrra. Þá komst hún að þeirri niðurstöðu að undanþáguákvæði búvörlaga hefði vikið banni samkeppnislaga við misnotkun á markaðsráðandi stöðu til hliðar. Í úrskurðinum var MS hins vegar skylda til að greiða 40 milljónir í sekt fyrir að hafa ekki sinnt upplýsingaskyldu samkeppnislaga og afhent Samkeppniseftirlitinu öll gögn um umrætt mál. Eftirlitið stefndi MS í kjölfarið fyrir Héraðsdóm Reykjavíkur til að fá ógildingu á úrskurði nefndarinnar en stofnunin hafði áður komist að þeirri niðurstöðu að fyrirtækið hefði brotið samkeppnislög með alvarlegum hætti með því að misnota markaðsráðandi stöðu sína og sektað MS um 370 milljónir króna.

„Niðurstaða áfrýjunarnefndar var 100 prósent sigur efnislega fyrir MS og sú niðurstaða var alveg skýr um að engin misnotkun markaðsráðandi stöðu hefði átt sér stað. Eða eins og sagði orðrétt: „verður ekki

séð að framkvæmd samkomulagsins sé ómálefnaleg eða óforsvaranleg að öðru leyti. Því ber að fella hina kærðu ákvörðun úr gildi.“ Eftirlitinu tókst svo að senda frá sér fréttatilkynningu eftir að þessi úrskurður um ógildingu á ákvörðun þess var kveðinn upp, sem lagði síðan grunn að fréttatilkynningu RÚV um málið, þar sem var ekki minnst einu orði á að MS hefði unnið málið! Það er auðvitað æpandi dæmi um hve ófagleg og ómálefnaleg vinnubrögð þessa stjórnvalds eru,“ segir Ari.

En Samkeppniseftirlitið er á öðru máli og rekur nú dómsmál gegn ykkur? „Það er reyndar mjög sérkennilegt ákvæði í samkeppnislögum að eftirlitið sem er lægra sett stjórnvald, skuli hafi heimild til þess að fara í mál þegar það unir ekki niðurstöðu eðra setts stjórnvalds. Nánast eins og héraðsdómur myndi fara í mál við Hæstarétt af svipuðu tilefni. En eftirlitið stefndi MS í vor til að þola ógildingu á ákvörðun áfrýjunarnefndar. Fyrst Samkeppnis-eftirlitið fór af stað með það á annað borð stefndi MS Samkeppnis-eftirlitinu á móti vegna þess að MS var sektað fyrir brot á upplýsingaskyldu í framangreindu máli. Í stuttu máli teljum við að það fái ekki staðist að svo rik upplýsingaskylda hvíli á þeim sem er til rannsóknar, meðan stjórnvaldið kallar ekki eftir gögnum sem fullt tilefni er til vegna ábendinga um samstarf og skautar þannig fram hjá eigin rannsóknarskyldu.

Nú munu þessi mál bara fara sína leið í dómsskerfinu sem getur tekið nokkur ár. Ég kvíði ekki niðurstöðunni, en adalatriðið er að starfsfólk MS láti þetta ekki trufla sig um of og haldi sínu striki við það að veita okkar viðskiptavinum eins góða þjónustu og kostur er. Það hefur staðið sig vel til þessa.“

VIÐ PRENTUM

**TÍMA
RIT**

Ísafoldarprentsmiðja er umhverfisvottuð prentsmiðja af Svaninum, norræna umhverfismerkinu. Við erum aðilar að rammasamningi Ríkiskaupa og rammasamningi Reykjavíkurborgar. Við framleiðum dagblöð, bækur, tímarit, bæklinga, umbúðir, veggspjöld, bréfsafni, umslög, nafnspjöld, fjölpóst og margt fleira.

Hafðu samband við viðskiptastjóra okkar í síma 5 950 300 og við komum þínum hugmyndum í framkvæmd.

WWW.ISAFOLD.IS

Áhrifavalddar er ekki tískuorð

Guðmundur Tómas Axelsson, framkvæmdastjóri WebMo Design

Markaðssetning með áhrifavöldum (e. influencer marketing) er búin að vera gífurlega mikið í umræðunni meðal markaðsfólks sem og annarra. Líklega má segja að þetta sé eitt heitasta umræðuefnið í markaðsmálum dagsins í dag. Sumir ganga jafnvel svo langt að segja að það sé eina aðferðin sem fyrirtæki þurfa í markaðssetningu sinni.

Í sinni einföldustu mynd má segja að markaðssetning með áhrifavöldum sé markaðssetning þar sem fólk sem talið er hafa jákvæð áhrif á sölu eða ímynd vörumerkja er fengið til að kynna vörumerki á einn eða annan hátt.

Enn eitt tískuorðið?

Reglulega spretta upp ýmis tískuorð sem oft á tíðum er einungis ný framsetning á gömlum hugtökum eða aðferðafræði. En er hugtakið áhrifavalddar enn eitt tískuorðið í markaðsfræðunum?

Áhrifavalddar hafa í raun verið til síðan markaðsfræðin var fundin upp, ef ekki lengur. James Dean í Rebel Without a Cause lagði línurnar að tísku ungmenna um ókomin ár í Lee gallabxum og hvítum stutt-ermabol. Michael J. Fox magnaði upp körfuboltatísku á sínum tíma í reimalausu uppháum framtíðar Nike-íþróttaskónum í Back to the Future 2. Munurinn er að á þessum tíma fór markaðssetning með áhrifavöldum meira og minna fram í gegnum vörustaðsetningu í bíómyndum. Í dag fer hún að stórum hluta fram í gegnum samfélagsmiðla. Hugmyndin er í raun sú sama en miðlarnir ekki endilega þeir sömu. Í dag sjáum við áhrifavalda af öllum stærðum og gerðum, stjörnur sem flestir þekkja sem og óþekkta aðila sem ná til afmarkaðra hópa með því til dæmis að nota Instagram Story

Markaðssetning með áhrifavöldum fór hér áður fyrr meira og minna fram í gegnum bíómyndir á borð við Back to the Future.

Michael J. Fox magnaði upp körfuboltatísku á sínum tíma í reimalausu uppháum framtíðar Nike-íþróttaskónum í Back to the Future 2.

Guðmundur Tómas Axelsson, framkvæmdastjóri WebMo Design

eða snappa um alls konar lífsstíls-tengda hluti, tísku, veiði, íþróttir, pólitik og fleira.

Orðið áhrifavalddar er ekki tískuorð. Þetta getur verið ótrúlega áhrifarík leið til þess að markaðssetja vörumerki. Til þess eru ýmsar leiðir. Ein leið er að handvelja áhrifavalda og semja við þá nákvæmlega um það hvernig meðhöndla eigi vörumerkið og jafnvel gera kröfu um að sjá færslur fyrirfram til samþykktar. Önnur leið er að nota kerfi sem velur fyrir þig áhrifavalda út frá ákveðnum forsendum sem þú setur inn í kerfið sem og árangri þeirra

á samfélagsmiðlum. Þarna færðu ekki bara stjórnurnar heldur líka svokallaða staðbundna áhrifavalda (e. hyperlocal influencers) sem eru minni hvað varðar fylgjendur en sérhæfa sig oft í afmörkuðu efni. Staðbundnir áhrifavalddar eru oft á tíðum tilbúnir að leggja ansi mikið á sig til að koma skilaboðum vörumerkja vel til skila enda ekki vanir að fá borgað fyrir eitthvað sem þeir hafa vanalega gert sér til skemmtunar.

Hvað er fram undan?

Eins og markaðssetning með áhrifavalda er að þróast þá verður líklega erfiðara og erfiðara fyrir

fyrirtæki að hafa fullkomna stjórn á því hvernig áhrifavalddar meðhöndla vörumerki. Fyrir utan flækjustigið við það þá verður það letjandi til lengdar fyrir áhrifavalda að vera alltaf rammaðir inn í ákveðnar formúlu. Áhrifavalddar vilja gjarnan taka þátt í verkefnum sem þeir hafa trú á og hentar þeirra karakter. Líklega verður áhætta við þessa óvissu alltaf hluti af nútíma markaðssetningu með áhrifavöldum og örugglega það sem gerir hana svona skemmtilega og spennandi. Ef þú vilt fulla stjórn, birtu þá auglýsingu í blaði, útvarpi eða sjónvarpi.

Heimkaup lofar lægra verði með aðild að Euronics.

Heimkaup komið í hóp verslana Euronics

Heimkaup.is gekk nýverið frá kaupum á hlut í danska búshaldafyrirtækinu El-Salg A/S. Fyrirtækið er þar með komið í hóp 8.800 verslana í Euronics innkaupasambandinu sem fær að sögn Guðmundar Magnasonar, framkvæmdastjóra Heimkaups, betra innkaupsverð í krafti stærðar sinnar hjá öllum stærstu raftækjaframleiðendum heims.

„Þetta eru góðar fréttir fyrir neytendur á Íslandi og það er klárt mál að þetta mun lækka vöruverð, og það til muna í mörgum tilfellum. Það hefur vantað meiri samkeppni á íslenskum raftækjemarkaði, neytendum til hagsbóta. Koma Costco gerði helling í matvöru og ýmissi sérvöru en varðandi raftæki hafa

þeir að miklu leyti þurft að reida sig á innlenda birgja. Nú munu þessir aðilar þurfa að bregðast við – og eru vafalaust að því núna,“ segir Guðmundur Magnason í tilkynningu Heimkaup.is

„Fyrstu gámarnir eru væntanlegir til landsins seinni partinn í þessari viku og verða komnir í sölu næstkomandi mánudag, 27. nóvember, eða á Cyber Monday. Í þessari fyrstu sendingu leggjum við áherslu á hvítu vöruna, þ.e. ísskáp, uppþvottavél, þurrkara, eldaveilar o.þ.h.,“ segir Guðmundur og bætir við að allir hinir vöruflokkarnir muni svo fylgja í kjölfarið. „Þar erum við að tala um sjónvörp, heimabíó, hátalara, síma, tölvur, öll smærri raftæki og fleira.“

Lífeyrissjóður unga fólksins

Björn Berg Gunnarsson fræðslustjóri Íslandsbanka

Fyrr okkur sem eigum einhverja áratugi í eftirlaun eru lífeyrismál ekki beint vinsælasta umræðuefnið. Okkur hættir til að þykja fyrirkomulag greiðslna Tryggingastofnunar einkamál eldra fólks og aðalfundir lífeyrissjóðanna samkomur þeirra sem eru að taka út peninga og óviðkomandi þeim sem leggja þá inn. Við höfum hins vegar ekki efni á því.

Þeir fjármunir sem við komum til með að lifa á á lífeyrisaldri geta komið úr ýmsum áttum. Það geta verið launatekjur, söluhagnaður vegna flutnings í ódýrara húsnæði, arfur, úttekt séreignarsparnaðar eða greiðslur frá lífeyrissjóðum og Tryggingastofnun svo eitthvað sé nefnt. Þó það sé kannski ekki skemmtilegt þurfum við að byrja snemma að undirbúa efri árin og þá komumst við fljótt að því að það er allt of mikil áhætta að ætla

að treysta á „kerfið“.

Við höfum lengi vitad að aldurskipting þjóðarinnar er að breytast. Íslendingar á lífeyrisaldri eru í dag um 14 prósent þjóðarinnar en samkvæmt spá Hagstofunnar nær hlutfallið 26 prósentum árið 2066. Það þriggja stöðva lífeyriskerfi sem við búum hér við mun því sinna sífellt stærra hlutverki. Með lífeyrissjóðunum söfnum við réttindum og tryggjum okkur meðal annars fyrir örorku og langlífi. Með hjálp vinnuveitenda söfnum við valfrjálsum séreignarsparnaði sem er að fullu laus til úttektar við sextugt og Tryggingastofnun milli-færir hluta skatttekna hvers árs til þeirra lífeyrisþega sem lægstar hafa tekjurnar.

Greiðslur frá lífeyrissjóðum einar og sér munu ekki duga til þess að tryggja okkur góðar tekjur við starfslok. Ef við ætlum okkur að hafa það gott á efri árunum verðum við því að gera eitthvað meira. Þeir sem leggja ekkert fyrir aukalega munu þurfa að treysta á að Tryggingastofnun bæti þeim hluta tekjutapsins. Við núverandi aldurskiptingu þjóðarinnar er nógu mikið rifist og barist um tilfærslu skattfjár til málaflokksins. Hvernig höldum við að þetta verði þegar lífeyrisþegar verða hlutfallslega tvöfalt fleiri en þeir eru nú?

Greiðslur frá lífeyrissjóðum einar og sér munu ekki duga til þess að tryggja okkur góðar tekjur við starfslok.

Björn Berg Gunnarsson, fræðslustjóri Íslandsbanka

Vonandi verður þetta allt í lagi en það er best að treysta ekki á það. Verum dugleg að greiða í séreignarsparnað og leggja fyrir þar að auki, ef við höfum til þess svigrúm. Vöndum okkur svo við ávöxtun þessa mikilvæga sparnaðar. Ef greiðsluþátttaka eykst og geta ríkisins til greiðslu almanna-trygginga verður minni þegar við förum sjálf á eftirlaun höfum við eitthvert fjárhagslegt svigrúm og kannski þurfa tekjur okkar ekki að lækka svo mikið þegar við förum af vinnumarkaði.

Ef allt fer hins vegar á besta veg munum við hafa safnað sparnaði sem gerir okkur kleift að hafa það ennþá betra. Og við töpum ekkert á því.

GLAMOUR

Jólagjafa HANDBÓK Glamour — 400+ —

*hugmyndir að jólagjöfum
fyrir hann, hana, barnið
og heimilið!*

Skotsilfur

„Miklu harðari“

Það var vel mætt á málstofu í Seðlabankanum í gær þegar **Friðrik Már Baldursson**, prófessor í hagfræði, fjallaði um nýbirta grein sína um stefnumörkun og samskipti íslenskra stjórnvalda við kröfuhafa gömlu bankanna. Í umræðum eftir erindi Friðriks barst talið að hinum alræmda vognarsjóði Elliot Management sem er hvað frægastur fyrir að hafa staðið í áralöngum deilum við Argentínu eftir gjaldþrot ríkisins 2001. Þegar Jón Sigurgeirsson, framkvæmdastjóri á skrifstofu seðlabankastjóra og einn af þeim sem áttu sæti í framkvæmdahóp um losun hafta, var spurður af Friðriki hvort Elliot hefði gert sig gildandi í kröfuhafahópi íslensku bankanna svaraði Jón því einfaldlega til að sjóðirnir í þeim hópi hefðu verið „miklu harðari“ en Elliot.

Engin tilviljun

Merki Miðflokksins í aðdraganda kosninga fékk talsverð viðbrögð en það samanstendur af hvítum hesti með norðurljós í bakgrunni. Merkið hefur ekki hvað sist vakið athygli hjá þeim sem þekkja vel til söluferlis Kaupþings á Arion banka en það hefur einmitt gengið undir vinnuheitinu *Project Cheval Blanc*, eða hvítur hestur á íslensku. Mörgum þykir það ekki nein tilviljun að **Sigmundur Davíð Gunnlaugsson**, formaður Miðflokksins, hafi kosið að velja hvítan hest sem merki flokksins en eitt hans helsta stefnumál fyrir kosningar var að ríkið ætti að reyna að nýta mögulegan forkaupsrétt sinn að Arion banka og þannig stöðva um leið söluferli Kaupþings á bankanum.

Pawel í borgina?

Margir þeirra þingmanna sem hættu á Alþingi í síðasta mánuði eru nú í óðaönn að koma sér fyrir að nýja vinnu-markaði eða að glugga í atvinnuauklýsingar. Einn þeirra, **Pawel Bartoszek**, fyrrverandi þingmaður Viðreisnar, er nú sagður undirbúa framboð flokksins í Reykjavík í sveitarstjórnarkosningunum í vor. Þykir mörgum mikill sjónarsviptir að honum af þingi ásamt frjálslýndum skoðunum hans og áherslum. Borgin þurfi ferskt blóð og ekki skemmi reynsla hans af tíma hans á þingi.

Uppgangur og jólaverslun í Taílandi

Hagvöxtur á Taílandi jókst um 4,3 prósent á þriðja ársfjórðungi og útlit fyrir að vöxtur landsframleiðslu þar verði 4,1 prósent á næsta ári. Verslunareigendur í þessari verslunarmiðstöð í Bangkok búa sig nú undir góða jólavertíð sem þegar er hafin. FRÉTTABLAÐIÐ/EPA

Ekkert að öfunda

Agnar Tómas Möller, framkvæmdastjóri Sjóða hjá GAMMA

Það var eftir því tekið í pallborðsumræðum á málþingi Viðskiptaráðs í Iðnó 16. nóvember síðastliðinn, þegar Már Guðmundsson seðlabankastjóri sagði kollega sína á Norðurlöndunum „krjúpa á kné og biðja til guðs um að geta verið með íslenskt vaxtastigi“ – við værum með öðrum orðum öfundsverð af okkar vaxtastigi. Í dag eru stýrivextir víða við núllprósentið og jafnvel neikvæðir í einhverjum tilfellum. Þótt svo lágir stýrivextir séu sjúkdómseinkenni þeirra hagkerfa sem slíka vexti bera, hefur Seðlabanki Íslands lítinn áhuga á að ræða sjúkdómseinkenni íslenskrar hávaxtastefnu, innflæðishöftin.

Setning innflæðishaftanna sumarið 2016 er sorgarsaga um hvernig embættismenn taka sér vald sem þeir láta seint af hendi, hvernig sem vindar blása. Rökstuðningur fyrir þeim var

heimasmíðuð kenning bankans um að innflæði erlends fjármagns inn á hinn innlenda skuldabréfamarkað væri að hamla eðlilegum framgangi peningastefunnar. Tíminn hefur leitt í ljós að rökstuðningurinn var veikur frá upphafi. Í fyrsta lagi voru verðbólguvæntingar markaðsaðila meira í línu við þá verðbólgu sem varð, á meðan Seðlabankinn kerfisbundið ofspáði verðbólgu. Í öðru lagi þá nam flæði erlendra aðila í skuldabréf einungis um 3% af veltu á skuldabréfamarkaði mánuðina fyrir setningu haftanna. Í þessu samhengi er mikilvægt að hafa í huga að hlutfall eignarhalds erlendra aðila í skuldabréfum á Íslandi er með því allra minnsta sem þekkist alþjóðlega.

Áhrif á vaxtastig

Hvergi er að finna greiningar frá Seðlabankanum um hvaða áhrif innflæðishöftin hafa á vaxtastig til heimila og fyrirtækja. Ef rýnt er í nýútgefin Peningamál kemur þó fram að verðtryggðir húsnæðisvextir bankanna hafa nær ekkert breyst frá því að Seðlabankinn hóf vaxtalækkunarferli í ágúst á seinasta ári og hefur síðan þá lækkað stýrivexti um 1,5 prósentur. Íslensk heimili þurfa sem fyrr að greiða 3,5% verðtryggða vexti á ný húsnæðislán í bönkunum, sem

samsvarar um 6,5% óverðtryggðum vöxtum til lengri tíma, miðað við verðbólguvæntingar á skuldabréfamarkaði. Í alþjóðlegum samanburði eru það ótrúlega háir vextir á jafntrygg lán, einkum í ljósi stöðu íslenska hagkerfisins um þessar mundir.

Innflæðishöftin koma að mestu í veg fyrir að erlendir aðilar fjármagni íslensk fyrirtæki og fjármálastofnanir sem og opinbera aðila og ýta þannig bæði upp grunnvaxtastiginu á skuldabréfamarkaði, sem og skuldaraðlagi á aðra aðila en ríkið, til dæmis á sértryggðum skuldabréfum bankanna, sem ákvarða vexti húsnæðislána. Á sama tíma hefur afnám útlæðishafta og aukin sjóðsfélagalán lífeyrissjóða dregið mjög úr getu innlendra aðila til að fjármagna heimili og fyrirtæki með skuldabréfum. Lýsandi um mun á innlendra og erlendra fjármögnun íslenskra fyrirtækja, er að bankarnir fjármagna sig á hærra vaxtaálagi á sértryggðum skuldabréfum (um 0,7%) en með óvörðum skuldabréfaútgáfum erlendis (0,5% álag Íslandsbanka á útgáfu sinni í haust). Á Norðurlöndunum er vaxtaálag sértryggðra skuldabréfa nálægt núlli og því hlutfallsleg kjör lantaka þeim mun betri.

Annað dæmi er að fjármögnunarkostnaður fasteignafélaga, sem jafnan eru talin útgefendur hvað öruggastra

fyrirtækjaskuldabréfa á markaði, hefur þrefaldast frá árslokum 2015, mælt í vaxtaálagi á ríkistryggða vexti. Sá kostnaður veltur að sjálfsögðu yfir á verslanir og þjónustufyrirtæki, sem eru leigutakar fasteignafélaganna.

Döpur framtíðarsýn

Það er dapurlegt að á umræddum fundi Viðskiptaráðs skyldi seðlabankastjórnin tilkynna að líklega myndu innflæðishöft bankans vara til ársins 2020. Seðlabankinn hefur ekki fært nein rök fyrir innflæðishöftunum sem standast skoðun en Alþjóðagjaldeyrissjóðurinn hefur nýlega sagt skýrt að innflæðishöftin séu óþörf hér á landi. Samt þurfa íslensk heimili og fyrirtæki að lifa við háa raunvexti ásamt lamandi innflæðishöftum sem ýta fjármögnunarkostnaði þeirra enn frekar upp, um ókomin ár. Vid erum lítill þjóð sem þarf á frjálsum viðskiptum að halda og opnir en ekki lokaðir fjármagnsmarkaðir munu stuðla að lægra raunvaxtastigi, auka framleiðslugetu og skjóta styrkari stöðum undir innlenda verðmætasköpun. Staðreyndin er einfaldlega sú að það er enginn sem öfundar íslensk heimili og fyrirtæki af því vaxtastigi sem þau búa við í dag, nema kannski örfáir kollegar Más Guðmundssonar.

Mikil hætta á mjúkum pökkum í ár

Kristin Hrefna Halldórsdóttir viðskiptastjóri hjá Meniga og FKA-félagsskona

Það verður að teljast afar ólíklegt að Íslendingar fari í jólaköttinn í ár ef marka má söluáhrif sem hefur verið á fatnaði og fylgihlutum síðustu misserin hér

á landi. Miðnæturöppunir stóru verslunarmiðstöðvanna tveggja skiluðu mikilli sölu til íslenskra kaupmanna en H&M fékk einnig væna sneið af jólakökunni.

Landslagið á fatamarkaðnum hefur breyst mikið síðasta árið með umfangsmiklum breytingum í verslunarmiðstöðvunum tveimur. Þar ber helst að nefna opnun H&M í báðum verslunarmiðstöðvum. Zara lokaði einnig annarri verslun sinni, Lindex hefur opnað fleiri nýjar verslanir og breytt og bætt verslunina í Smáralind. Next hefur opnað

aftur eftir að hafa fært verslun sína og Selected og Jack & Jones eru að opna aftur eftir miklar breytingar í Kringlunni.

Í aðdraganda jóla er orðin hefð fyrir því að verslunarmiðstöðvarnar haldi miðnæturöppunir þar sem góð tilboð eru á flestum vörum. Miðvikudaginn 1. nóvember var Miðnæturöppunin í Smáralind og Miðnætursprengja Kringlunnar fimmtudaginn 9. nóvember. Samkvæmt úrtaki Meniga áttu fleiri viðskipti sér stað í fatabúðunum í Miðnætursprengju Kringlunnar heldur

en Miðnæturöppun Smáralindar. Hlutdeildin í sölu var ólík milli þessara daga og sást þar vel að Zara er aðeins með verslun í annarri verslunarmiðstöðinni en þeir voru með hæstu hlutdeild í sölu fataverslana 1. nóvember en frekar smáir 9. nóvember. Lindex var með hæstu hlutdeild í sölu 9. nóvember enda með þrjár verslanir í Kringlunni. H&M fékk væna sneið af sölu báða þessa daga en var þó minni en Zara 1. nóvember og Lindex 9. nóvember.

Ef marka má reynslu síðustu ára er mjög hátt hlutfall af þeirri

fatásölu sem á sér stað fyrir jólin búin áður en desember hefst. Árið 2015 sáum við í gögnum Meniga að í Kringlunni voru 54% af fatásölu búin áður en desember hófst og í Smáralind voru 55% af fatásölu búin áður en desember hófst. Það verður því áhugavert að fylgjast með því hvernig salan í desember gengur og hvort hún fari mestmegnis til H&M. Munu íslenskir kaupmenn fá bita af jólakökunni eða þurfa þeir að láta sér nægja mylsnuna sem fellur af borði sænska fatarisans?

Stjórnar- maðurinn

@stjornarmadur

Séra Jón

Fróðlegt var að lesa samtal Geirs H. Haarde og Davíðs Oddssonar sem átti sér stað þann 6. október 2008 eða sama dag og neyðarlögin svokölluðu tóku gildi. Þar ræddu þeir félagar 500 milljóna evra neyðarlánveitingu til Kaupþings, sem samkvæmt seðlabankastjóranum Davíð myndi valda því að bankinn yrði „kominn inn að beini“. Með öðrum orðum, lánveitingin til Kaupþings varð endanlega til þess að tæma gjald-
eyrisforða Seðlabankans.

Enn meiri athygli vekur þó að þeir Davíð og Geir virðast sammála um að ólíklegt sé að lánið faist greitt til baka, en Davíð lætur hafa eftir sér að orð Kaupþingsmanna um að lánið verði endurgreitt að nokkrum dögum liðnum séu „ósannindi“ eða „óskhyggja“.

Með öðrum orðum virðist Davíð hafa veitt lánið en verið þess fullviss að það fengist aldrei endurgreitt. Við þetta kynni einhver að staldra en í dómum sem fallið hafa eftir hrun hefur mikið verið fjallað um hugtakið umboðssvik, en í einfaldri mynd má segja að það snúist um að binda annan mann, stofnun eða fyrirtæki við löggerning sem viðkomandi myndi annars ekki vilja vera bundinn af.

Nú mætti telja að hugtakinu hafi upprunalega verið ætlað að ná til manna sem stunda slíkt af einbeittum ásetningi. Eftir hrun hefur hins vegar fjöldi bankamanna verið varpað í fangelsi á grundvelli þess að þeim hafi „ekki mátt dyljast“ eða að þeir hefðu „mátt vita“ að tiltekna lánveitingar myndu tapast. Algerlega hefur verið skautað fram hjá því að lánveitingum fylgir eðli málsins samkvæmt áhætta.

Ekki verður þó annað skilið af orðum fyrrverandi seðlabankastjóra en að hann hafi verið þess fullviss að lánið væri tapað, en samt haldið sínu striki. Ekki verður auðveldlega séð hvers vegna annað ætti að gilda um seðlabankastjóran, sem höndlar með almannafé, en bankamennina. Samt tók það sérstakan saksóknara einungis viku að hvítþvo Davíð og Geir vegna lánveitingarinnar til Kaupþings.

Nú er bara tvennt í stöðunni. Annaðhvort var Davíð jafn sekur um umboðssvik og bankamennirnir, eða að dómarnir eftir hrun hafa verið á villigötum. Hvað sem því líður er ljóst að Davíð fékk sérmeðferð. Hverju ætli sæti?

Sigurður Hreiðar til Íslenskra fjárfesta

Sigurður Hreiðar Jónsson, forstöðumaður markaðsviðskipta Íslenskra verðbréfa (ÍV), hefur sagt upp störfum hjá félaginu og mun senn ganga til liðs við verðbréfafyrirtækið Íslenska fjárfesta, samkvæmt heimildum Markaðarins. Aðeins fimm mánuðir eru síðan Sigurður Hreiðar hóf störf hjá ÍV.

Áður en hann fór til Íslenskra verðbréfa starfaði Sigurður Hreiðar um skamma hríð hjá Klettum Capital, sem var stofnað í árslok 2016 og annaðist eignastýringu fyrir hönd viðskiptavina, ásamt þeim Jóni Gunnari Sæmundsen og Jónasi Gunnarssyni, fyrrverandi

starfsmönnum í markaðsviðskiptum Íslandsbanka. Sigurður Hreiðar hefur á síðustu árum auk þess starfað sem verðbréfamiðlari hjá Kviku, Straumi fjárfestingabanka, Arion banka og Íslandsbanka.

Sigurður mun starfa við hlutabréfamiðlun hjá Íslenskum fjárfestum en Hannes Árdal, sem kom til félagsins frá Fossum mörkuðum fyrr á árinu, hefur verið skuldabréfamiðlari hjá fyrirtækinu. Íslenskir fjárfestar hófu starfsemi sína árið 1994 en framkvæmdastjóri fyrirtækisins er Karl Jóhann Ottósson. Hann er jafnframt stærsti einstaki hluthafi þess með ríflega 80 prósentu hlut í árslok 2016. – hae

16.11.2017

Seðlabankastjórar á Norður- löndunum krjúpa á kné og biðja til Guðs um aðstæður sem geti gert þeim kleift að vera með íslenska vexti.

Már Guðmundsson seðlabankastjóri

MEST LESNA DAGBLAÐ LANDSINS

Vilt þú að auglýsingar þínar skili árangri?

Stærstu og mikilvægustu mánuðir ársins í auglýsingum eru framundan og því skiptir máli að ná til sem flestra og ná hámarks árangri.

Hafðu samband í síma 512 5401 eða sendu tölvupóst á auglysingar@frettabladið.is og við aðstoðum þig við að finna lausn sem hentar þínum þörfum.

Fréttablaðið
62,6%

Morgunblaðið
28,2%

VB
13%

DV
11,9%

FRÉTTABLAÐIÐ

... allt sem þú þarft

Heimild: Blaðakönnun Gallup, júl-sep. 2017. Meðallestur á tölublað, 35-65 ára hbsv.